

**Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission**

LEAVING CERTIFICATE EXAMINATION, 2011

ESTONIAN

HIGHER LEVEL

**Friday, 17 June
Afternoon, 2.00 p.m. – 5.00 p.m.**

**Vasta kõigile kolmele ülesandele. Kõikidele küsimustele tuleb vastata eesti keeles.
Kokku on võimalik saada kuni 100 punkti**

I. ÜLESANNE

(30 / 100)

Vasta teksti põhjal küsimustele, kasutades oma sõnu ja täislauseid. Iga õige vastus annab 5 punkti.

KUIDAS TEKIVAD RAHVUSLIKUD STEREOTÜÜBID?

- 1.** Taevas on armastajad prantslased, kokad itaallased, pankurid belglased, tantsijad hispaanlased, politseinikud inglased ja kõike organiseerivad sakslased. Põrgus on armastajad sakslased, kokad inglased, pankurid hispaanlased, tantsijad belglased, politseinikud prantslased ja kõike organiseerivad itaallased.
- 2.** „Rahvuslik iseloom“ on asi, mille olemasolu väitmist ei peeta juba ammu enam teaduslikuks. Ometi on suurel osal inimestest väga kindel arvamus, millised ühe või teise rahvuse esindajad on. Eriti kindlad seisukohad on meil oma naaberrahvaste kohta ja nii on see alati olnud.
- 3.** Juba muistsetel rahvastel olid arvamused oma naabrite „rahvuslikust iseloomust“. Nii arvasid näiteks vanad egiptlased, et „asiaadid“, nende naabruses elanud rändhõimud, on agressiivsed ja verejanulised. Kreeklased pidasid foiniiklasi salakavalateks ja kasuahneteks, roomlased kreeklasi aga kombelõtvadeks, partlasi sõnamurdlikeks ning kelte ja germaanlasi tooreteks ja tahumatuteks. Paljude iraanlaste ja araablaste meelest on „lääne inimesed“ mandunud, kellele läheb korda vaid materiaalne heaolu, kelle moraal on madal ja kellel puuduvad põhimõtted ja usk. Paljude „lääne inimeste“ meelest on aga iraanlased ja araablased harimatud fanaatikud ja fundamentalistid, kellelt võib oodata vaid terrorirünnakuid.
- 4.** See, milliseid iseloomujooni teistes rahvastes nähakse, võib olla varieeruv, kuid eeskätt nähakse neis ikka negatiivseid jooni. Ja see nähtus on niivõrd levinud, et seda ei saa seletada vaid eestlaste „rahvusliku iseloomuga“. Mõnikord on põhjuseks, miks teistes nähakse eeskätt halba, kunagi aset leidnud või veel praegugi aset leidvad etnilised ja kultuurikonfliktid (mis leiavad ju aset kogu maailmas), kuid selle peamine põhjus on ilmselt siiski psühholoogiline.
- 5.** Meile kõigile on ju omane ennast teistega võrrelda. Enamasti võrdleme end ikka mitte suvaliste võõrastega, vaid oma naabritega, ja et ennast hästi tunda, on meil vaja endale tõestada, et oleme naabritest paremad (millest tuleneb muidugi automaatselt, et naabrid on meist halvemad). Selles osas ei ole võrreldes minevikuga midagi muutunud.
- 6.** Küll aga on kasvanud inimeste ring, keda me võime pidada oma naabriteks. Tänu kiiretele transpordi- ja kommunikatsioonivahenditele on meie naabriteks saanud ka iraanlased, araablased, põhjakorealased ja muud ja meile läheb vägagi korda, mida nad oma maal teevad. Aga oluliselt on kasvanud ka nende naabrite hulk, kellele me vaatame alt üles, ja see on toonud kaasa ühe uue probleemi – mida rohkem on meil selliseid naabreid, seda raskem on meil endale tõestada oma paremust. Meile on ju eluliselt vajalik sisendada seda endale ka siis, kui me teame, et tegelikult jääme neile alla.
- 7.** Eestlastena on meie probleem see, et meie rahvaarv on väike (ka näiteks soomlastega võrreldes), meie materiaalsed ja inimressursid on piiratud ja me arvame, et meil on olnud pahad naabrid, raske ajalugu ja meil on halb rahvuslik iseloom. Viimast vabandame me endale küll oma ajalooa, sellega, et oleme pidanud olema orjarahvas. Ent erinevalt juutidest, kes tunnistavad, et nende esivanemad olid orjad Egiptuses, ei saa me ennast lohutada usuga,

et oleme Jumala poolt välja valitud. Samuti mitte ideega, et oleme kangelaslikult kannatanud rahvas, nagu näiteks poolakad.

8. Peame ennast töökamateks lätlastest ja slaavi rahvastest, kuid samas ei usu kunagist Reformierakonna valimisloosungit viia Eesti Euroopa viie kõige rikkama riigi hulka ilmselt paljud. Töökuse kõrval peame oma rahvuslikuks omaduseks kainust ja rahumeelsust, mis paistab aga paljudele välismaalastele tuimuse ja ükskõiksusena kõige suhtes, mis ei toimu otse meie ukse taga. Oma negatiivseteks joonteks peame aga seevastu kadedust ja ärapanemistahet, kuid sedagi vabandame me orjaajaga. Viimane on seega süüdi kõiges halvast.

9. Keegi on kunagi öelnud, et inimesel on lootust niikaua, kuni ta suudab veel iseenda üle naerda. Ilmselt kehtib sama ka rahvaste kohta. Artikli alguses tsiteeritud lugu pärineb sakslastelt ja näitab, et sakslased, keda paljud Euroopa rahvad peavad surmtõsisteks ilma huumorimeeleta inimesteks, suudavad enda üle siiski naerda.

10. Aga ka teised rahvad suudavad seda. Näiteks inglise komöödiasari „Allo Allo!“ pilab kõiki rahvuslikke stereotüüpe – oma osa saavad siin kätte nii sakslased, prantslased, itaallased kui ka inglased ise. Tõestuseks, et ka meie, eestlased, suudame võtta naljaga oma rahvuslikke stereotüüpe, on minu arvates mängufilm „Malev“, samuti Andrus Kivirähki raamatud „Ivan Orava mälestused“ ja „Rehepapp“. Aga ikkagi tundub mulle, et võrreldes mõne teise rahvaga (ja minagi ei pääse võrdlemisest) on meie võime enda üle nalja heita veel suhteliselt nõrk (ilmselt on seegi „orjaaja pärand“).

11. Et meil on stereotüüpsed arusaamad oma naabritest ja endast, on paratamatu. Stereotüübid on küll osa meie kultuurist ja sellena on need väärtuslikud, kuid on oluline, et me ei võtaks neid samas liiga tõsiselt. Stereotüüpidel on nimelt üks halb omadus – need piiravad meid ja takistavad meil mõista nii oma kultuuri kui ka teisi kultuure ning need häirivad ka kultuuridevahelist kommunikatsiooni. Ma usun, et oleksime vaimselt palju rikkamad ja vabamad, kui suudaksime tõusta oma stereotüüpidest kõrgemale ja näha mitmekesisust, mida stereotüübid meie eest varjavad.

Jaan Lahe, lühendatult ajalehest Postimees, 4. detsember 2010

1. Seleta oma sõnadega lahti järgmised sõnad ja väljendid: (5 × 1)
 - a) mandunud (3. lõik)
 - b) vaatama alt üles (kellelegi) (6. lõik)
 - c) jääme (kellelegi) alla (6. lõik)
 - d) tuimus (8. lõik)
 - e) pilama (10. lõik)
2. Nimeta omadusi, millega araablased ja lääne inimesed üksteist kirjeldavad. (5)
3. Milliseid iseloomujooni peavad eestlased autori arvates endale kõige omasemaks? (5)
4. Milliste iseloomuomaduste järgi tunneb enamik rahvaid oma naabreid? Selgita, millest on selline suhtumine tingitud. (5)
5. Selgita, mida peetakse tekstis sinu arvates silmas väljendiga „rahvuslik stereotüüp“. (5)
6. „Keegi on kunagi öelnud, et inimesel on lootust niikaua, kuni ta suudab veel iseenda üle naerda.“ Miks oskus enda üle naerda on vajalik? Selgita. (5)

II. ÜLESANNE:

(30 / 100)

„Stereotüüpidel on nimelt üks halb omadus – need piiravad meid ja takistavad meil mõista nii oma kultuuri kui ka teisi kultuure ning need häirivad ka kultuuridevahelist kommunikatsiooni“ (11. lõik)

Kuidas teeb eelarvamuste vaba suhtumine teistesse inimestesse nende mõistmise ja nendega suhtlemise lihtsamaks? Kirjuta umbes 100sõnaline kommentaar oma seisukoha põhjenduseks.

III. ÜLESANNE:

(40 / 100)

Kirjuta umbes 300sõnaline kirjand. Vali **üks** antud teemadest.

- 1) „Enamik inimesi on just nii õnnelikud, kui õnnelikud nad on otsustanud olla“. (Abraham Lincoln (1809–1865), Ameerika Ühendriikide 16. president)
- 2) Võrdlemine on osa meie kõigi igapäevast